

L. van Deyszel

UIT MIJN GEDENKSCHRIFTEN
LONDON, 1894

(fragment)

In Augustus achttien honderd vier en negentig ging ik naar London met den Heer en Mevrouw Toorop-Hall en hun dochtertje Charley. Toorop is een der meest glansende en bekorende kunstenaarsnaturen, die ik in 't leven heb gevonden. Zelden of nooit zag ik iemand, die zoo permanent gedrenkt is door poëzie en bijna poëzie áfgeeft, iemand, van wien het steeds verwonderde als hij iets van het gewone leven uit zei. Toorop te hooren voorstellen een omnibus te beklimmen of een biefstuk te nemen, klonk mij altijd vreemd, onwezenlijk en alsof een groote god even een klein duimpje was geworden.

Toorop, de donkerste Nederlander, donkerder misschien dan eenig Europeaan, donkerder dan Indische lieden, een mensch geworden uitheemsche, zuidelijke, tropische nacht, een mensch geworden Afrikaansche of Aziatische woud- en gebergtenacht, met in het duistere, als bewegende Noorderlicht-vlekken, het wilde-dieren-oogenwit, – een landstreek met den waterval, met het dichte glansend zwarte nachtbosch, van het haar, – Toorop met in zijn huidskleur andere tinten dan Israëlieten, Italianen, Indiërs, Japanners of negers hebben, een vreemde, opmerkelijke, asch- of lavatint daartusschen, om dat deze verre landsteek niet alleen grootsch, maar ook woest, vulcanisch, met woestijn, is; en in dat nachtelijke, in dat stille donkere wilde en animale, de kenteekenen van het goddelijk-meditatieve in het hoofd, in het voorhoofd, – trekken zooals oude, verre volken die in hun goden dachten – en daaronder, in dat oogenwit, dat door zijn duistere omgeving verschijnt als wit licht in den nacht, – de bruine oogappels, wier tintelende lichtjes en blauwe glansjes schoon zijn van, lichtjes en kleurglansjes geworden, liefde.

Dát zijn mooye oogen, die behooren tot de mooye oogen, die oogen, waarin als permanent bestanddeel die liefde is. Niet oogen, waarin soms lieve vriendelijkheid zich uitdrukt, – de méesten zijn zoo natuurlijk – maar menschenoogen, waarin de liefde, als een vast deel der structuur dier menschen, zich heeft gecristalliseerd.

Stelt u voor in die woeste streek dat aantrekkelijk mooye, – de schoonheid der liefde zichtbaar geworden, in kleuren en in de lichten en bewegingen van het denken – kleine meren in het rotsig en woudrijk gebergte, waarin een zachte lentedhemel weerspiegeld wordt.

Dat lieve bij dat grootsch meditatieve in schedelbouw en huidplooyen,